

Nezaslišano!

Pred kratkim je kot strela z jasnega udarila med slovensko javnost v Italiji vest, da je šolski nadzornik iz Humina v videmski pokrajini oblastveno prepovedal pošolski pouk slovenskega jezika v vasi Brdo v Terski dolini. Kot povsod po državi je za organizacijo pošolskega pouka tudi v tej občini pristojen šolski patronat, katerega upravni odbor je sklenil letos uvesti tudi pouk slovenščine, ki je materin jezik tamkajšnjih šolskih otrok. Pouk je bil poverjen domačemu učitelju, prof. Viljemu Černo, z navdušenjem pa ga je začelo obiskovati lepo število učencev.

Ko je že vse kazalo, da bo pobuda šolskega patronata imela najlepši uspeh, je posegel vmes šolski nadzornik, ki z odredbo, podobno tistim iz nekdane fašistične ropotarice, kratkomalo zadušil plemenita in vsestransko koristna prizadevanja šolnikov in predstavnikov staršev.

Jasno je, da proti takšnemu nezaslišanemu dejanju odločno protestira vsa slovenska javnost, ki tudi najodločneje zahteva, naj pristojna oblastva prepoved prekličejo. Radi bi namreč vedeli, na osnovi katerega zakona ali kakršnegakoli obstoječega predpisa bi med pošolsko dejavnost ne smel spadati pouk slovenskega jezika. Če pa upoštevamo, da gre vrh vsega za materin jezik otrok, ki bi bili deležni tega pouka, pomeni prepoved pravo in nesramno izzivanje Slovencev. Gospod šolski nadzornik v Huminu naj se zaveda, da so za vedno minili časi, ko je marsikdo od vladajočih mislil, da se homo Slovenci v Italiji dali ustrašovati in da nam bo kdo z odredbami ali okrožnicami zapiral usta. Tisti časi so za vselej mimo!

Sprašujemo se tudi, kaj mislijo o tem dogodku šolski skrbnik v Vidmu, pristojni minister v Vidmu in predsednik deželne vlade v Trstu. Bodo stopili na rep prenapetežem? Tu naj pokažejo svojo močatost, svoj demokratični čut!

—o—

PROTEST SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Odbor Slovenskega kulturnega kluba, ulica Donizetti 3 v Trstu, je obiskal dne 24. decembra g. šolskega skrbnika in mu izročil protestno pismo, v katerem je izrazil svojo solidarnost do beneško-slovenskih učencev v Brdu in Teru, katerim je bil prepovedan izredni popoldanski pouk slovenščine, potem ko je šolski patronat dovolil, da se smejo sami učiti slovenščine v popoldanskih urah.

G. šolski skrbnik je sprejel pismo in obljubil, da bo videl, kaj se da storiti.

—o—

Po vesteh zahodnih obveščevalnih služb pripravlajo arabski teroristi nove atentate na letališčih v Evropi in umore. Britanska letališča so zato v stanju največje pripravljenosti. Nadzorstvo je bilo poostreno tudi v Italiji in drugje.

Kaj čaka Evropo v letu 1974?

Slovenci v Italiji smo vključeni v okvir Evropske gospodarske skupnosti, česar se najbrže premalo zavedamo. Tako je tudi del slovenskega naroda udeležen pri tem velikem eksperimentu, ki je vzbujal v preteklih letih toliko upov, a je prinesel prav zadnji čas toliko razočaranj. Kot člani te velike evropske skupnosti imamo vsekakor pravico, da tudi mi povemo svoje mnenje o njej.

Na straneh našega lista smo že veliko napisali o Evropski skupnosti oziroma o Skupnem evropskem trgu, kot se glasi njen sinonim. Pri tem nismo kljub vsem simpatijam do gibanja za združeno Evropo nikoli skrivali svojih pomislekov in kritik na račun te skupnosti. Vedno spet smo opozarjali, da se gradi Evropska skupnost mimo narodov, mimo ljudstva, mimo mladine in intelektualcev. Vse preveč je bila njena gradnja prepuščena ministrom in »tehnikom«, kakor da gre za postavitev zgolj neke skupne tehnične stavbe. Vedno so dali poudarek samo gospodarskim zadevam in se prepirali, enkrat o živini in zelenjavi, drugič o pšenici, tretjič o olju, četrtrič o sladkorju itd., vedno pa za denar. Nihče ni pomislil na to, da bi morale biti gospodarske zadeve zgolj samoposebi umeven odraz psihološkega, političnega in kulturnega združevanja. »Tehniki« so se prezirljivo posmehovali tistim, ki so se oglašali z opomini, da se je začelo združevanje na narobešnjem koncu. Vsem je šlo samo za materialne dobrine. »Tehniki« so uživali v mislih na zlate čase zanje, ko se bodo države odpovedale delu svoje suverenosti in bodo lahko oni z vrha evropske birokratske oziroma tehnične piramide komandirali državam in jim vsiljevali svoje odločitve.

Toda zgodilo se je tisto, kar je bilo pričakovati. Ko se je pojavila prva resnična kriza, je stopila v krizo tudi Evropska skup-

nost. Pokazalo se je, da je zgrajena na prešibkih temeljih. Gospodarski interesi držav v njej so preveč različni, da bi jih bilo možno spraviti na skupni imenovalec brez psihološke in politične enotnosti oziroma sporazumnosti. Namesto da bi bila delna odločitev suverenosti okrepila in jih napravila sposobne za skupne odločitve, je povzročila samo to, da se medsebojno hromijo in blokirajo, ker se nihče ne upa priti na dan s predlogi za jasne in pogumne odločitve, ki zahtevajo odgovornost. Pokazalo se je, da je v resnici vsaka izmed večjih držav v skupnosti na tihem snovala samo načrte, kako bi v okviru skupnosti dosegla ekspanzijo in hegemonijo na račun drugih, česar v drugačnih okoliščinah ni mogla doseči. Vse skupaj pa so hlinile, kot da v Evropski skupnosti ne obstajajo tudi narodne manjšine in narodnostni problemi, in ta ni nikoli zavzela nobenega stališča o manjšinskem vprašanju, kot tudi ne o drugih delikatnih političnih vprašanjih v Evropi in v svetu.

Tako se je izkazala Evropska skupnost kot veliko razočaranje in niso pretirane karikature, ki kažejo predstavnike devetih držav skupnosti, kako se kleče klanjajo kralju Fejsalu na petrolejskem minaretu.

Ta kriza je pomenila veliko preizkušnjo za Evropsko skupnost, preizkušnjo, ki še ni končana. Se se lahko zave svoje prave naloge in svojega dostojanstva, pa tudi resničnih nalog, ki jih mora reševati. Če pa ne, bo prineslo leto 1974 dokončen razkroj te tvorbe. In bojimo se, da je več verjetnosti za to kot za prvo možnost. Vsekakor je to dogajanje, ki se živo tiče tudi naše slovenske manjšine in posredno vsega slovenskega naroda. V pravi združeni Evropi našega naroda, pa čeprav samo preko naše manjšine, ni mogoče ignorirati, kot se je to dogajalo doslej, in tega tudi mi ne bi smeli več tako pasivno trpeti.

DOGAJANJE V JUGOSLAVIJI

Jugoslovanski predsednik Tito in njegovi najbližji sodelavci so preživeli Novo leto na gradu Brdo pri Kranju, ob prepevanju narodnih pesmi, kar so lahko slišali ljudje delno tudi v radijski reportaži. Po novem letu pa čakajo tudi Jugoslavijski kljub temu, da nima tako hudih skrbi s petrolejem, težki problemi. Tam primanjuje posebno električne energije, zlasti še v Sloveniji. Javljajo se tudi številni politični in gospodarski problemi, ker je še opaziti odpor proti novemu kurzu ZKJ po smernicah znanega Titovega pisma. Ti problemi se kažejo tudi na univerzah in na kulturnem področju, medtem ko tečejo priprave za sprejem nove ustave, ki naj bi bolj odgovarjala novi politični situaciji.

Vesti o odporu novi smeri prihajajo posebno z beograjske univerze, kjer pretekla leta ni bilo hujših problemov, v primerjavi z Zagrebom.

Srbsko vrhovno sodišče je obsodilo na tri leta zapora beograjskega filmskega režiserja Lazara Stojanovića. 29-letni Stojanović je bil obsojen ker je, kot pravi obtožnica, v filmu »Plastični Jezus« zlobno in neresnično prikazal družbenopolitične razmere v Jugoslaviji. Ta film je pred letom dni dobil kot diplomsko delo na beograjski Filmski in gledališki akademiji najvišjo oceno, vendar ga niso javno predvajali, ampak le v ekskluzivi in kroških kulturnim in partijskim funkcionarjem.

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 6. januarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 8.45 Komorna glasba. Tržaški baročni ansambel - Miloš Pahor, Hans Kőneke, sopranistka Hannelore Ludewig, klavičembalistka Dina Slama, Alojz Mordej. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Dom brez mamice«. Napisala Florence Montgomery, dramaturgiral Marjana Prepeluh. Prvi del. RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Revija solistov. 16.00 Šport in glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Revija solistov. 16.00 Šport in glasba. 17.00 »Naše potovanje«. Drama, napisal Gherardo Gherardi, prevedla Nada Konjedic. RO. Režija: Jože Peterlin. 18.50 Nedeljski koncert. 19.25 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 V ritmu sambe.

♦ PONEDELJEK, 7. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): Evropske prestolnice: »Budimpešta«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Giovanni Paisiello - ork. Jean Thilde: Te Deum. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Pianist Andrej Jarc. Milan Potočnik: Sonatina op. 5 (1966); Vilko Ukmar: Štiri skladbe za klavir (Quasi sonatina) (1970); Bohuslav Martinu: Dva češka plesa - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Nežno in tiho.

♦ TOREK, 8. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Klavirska medigra. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Formula 1: Pevec in orkester. 19.10 Slovenski povojni revijski tisk v Italiji: »Razgledi in Dan«, (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport.

♦ SREDA, 8. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol): Pogled v naravo »Ko zima kraljuje«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za 1. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Zbor »Ivo Lola Ribar« iz Beograda. 19.10 Higiiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Boris Švara. Sodeluje pianistka Neva Merlak-Corradò. Ubald Vrabec: Suita za godala; Beethoven: Koncert št. 3 v c molu za klavir in orkester, op. 37; Haydn: Simfonia št. 92 v g duru, »Oxford«. Orkester Glasbene Matice v Trstu. V odmoru (21.25) Za vašo knjižno polico.

♦ ČETRTEK, 10. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Slovensko ljudsko glasbeno izročilo (Valens Volušek). 18.50 Dvoglasne popevke. 19.10 Tržaška družba v Stendhalovem času, 2. oddaja. (Josip Tavčar). 19.25 Pisani balončki, (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Baron Janez Vajkard Valvazor«. Radijska pripoved, napisala Mira Ceti. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.50 Skladbe davnih dob. 22.10 Orkestri in zbori.

♦ PETEK, 11. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Ritmične vaje«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Aldo Clementi: Informel 2 za 16 izvajalcev. 19.00 Poje Billie Holiday. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Barbka Höchtlöva« (Lelja Rehhar). 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Simfonični orkester RAI iz Torina in orkester Cetra.

♦ SOBOTA, 12. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Sopranistka Fulvia Ciano, mezzosopranistka Malvina Savio, pianist Ennio Silvestri. Samospevi Andrea Zesevicha in Giulia Viozzija. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 Družinski obzorik (Ivan Theuerschuh). 19.30 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Odskočna deska«, (Adrijan Rustja). 21.20 Ansambel The Moody Blues.

Dogajanje v Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tema je zgodba iz okolja hippijev, vmes so pornografski prizori in montaža iz starih tedenskih pregledov. Neki prizor kaže skupino blaznežev, ki ploskajo »Titovemu« govoru. Pri vzkliku 'Ne verjamem v revolucijo' se pokažejo zapovrstjo korakajoči partizani in vojaki nemškega Wehrmachta.

Taki prizori po mnenju sodišča ne dopuščajo dvoma o tem, da Stojanovič načeloma ne dela razlike med socializmom in fašizmom, tega pa ni moč upravičevati s »svobodo umetniškega stvarjanja«. S pritegnitvijo predsednika Tita v te spletke je režiser zagrešil »edinstveno politično diverzijo«.

Vrhovno sodišče je zaostri kazni prvo stopenskega sodišča, ki je obsodilo Stojanoviča na dve leti zapora. Lazar Stojanovič, sin polkovnika, prestaja sedaj kazni enoletnega vojaškega zapora, na katero je bil obsojen zaradi sovražne propagande.

Za nasprotnike politike »Zveze komunistov Jugoslavije ni mesta na beograjski univerzi«: to je izjavilo tajništvo centralnega komiteja srb-

ske komunistične stranke po skupni seji s komunističnim univerzitetnim komitejem. Na seji so zlasti razpravljali o položaju na filozofski fakulteti, kjer je do sedaj učila vrsta znanih filozofov iz »Skupine Praxis«. Te docente in profesorje, med katerimi so Ljubo Tadić, Svetozar Stojanović in Pesić-Golubović, nameravajo odpustiti.

Hkrati je glasilo Centralnega komiteja »Komunist« obdolžilo tako imenovane »izvenpartijske komuniste« Praxis-skupine, da rušijo komunistično partijo. Filozofe imenuje list za anarhiste, bakuniniste in pristaše meščanske teorije o eliti. List dalje trdi, da je bil na čelu te skupine bivši zunanji minister in voditelj srbske komunistične stranke Marko Nikezić.

Član prezidija jugoslovanske partije Vladimir Bakarić je hkrati izjavil, da prevladujejo na treh fakultetah beograjske univerze — in sicer na filozofski, pravni in fakulteti za politične vede — komunistom sovražne težnje.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita o novem leti in o oblastnikih

— Videš, Jakec, jn taku smo vre u leti štirinjsedemdeset.

— In se šika, de voščemo vsem ano srečno novo leto.

— Jest be reku, de ne prou vsem, zatu ke

niso vredni.

— E ne, Mihec, za novo leto je treba voščet prou vsem, zatu ke tu je krjanca.

— Ni miga res. Zakej be jest vošču anmi, ke ga ne morem videt al ke mi je naredu u nasamem leti kej slabga?

— Pej komi ti ne be vošču?

— Narprej tistem oblastnikom, ke nas tle leta jn leta jemajo za norca. Ke se zmiram trkajo na svoja antifašistična prsa, ke zmoram načelno priznavajo Slovincam vse pravice jn kadar je pej treba tu pokazat u praksi pej najdejo vse sorte težav. Jn de more prej odobrit uni forum, jn de ni moč jet mimo zakonskih predpisov, jn de so težave administrativnega značaja, jn de zde naše reči še niso na dnevnem redi — ti rečem, izgovorov je kolkor češ. Jn rezultat je zmiram ta, da se ne nardi neč jn de leta tečejo.

— Ma se tudi nardi. Denmo reč tisto, ke so prepovedi u dveh vaseh u Beneški Sloveniji učet slovensko u posebnih tečajih. Jn narlepše je pej tu, de tisti tečaji od slovenščine niso koštali državo nanka an soud. Ma mi jemamo tašno svobodo jn demokracijo, de se nanka za soude al pej zastoj ne smeš učet slovensko, če, postauomo reč, živiš u Beneški Sloveniji. Vide, tu so demokratični jn antifašistični postopki oblasti levega centra.

— Znam, znam. Jn znaš kašno škužo so najdlji za tisto prepoved? De so tiste vasi pre-

več blizu konfina jn zatu ne gre, de be se bliži konfine učili še slovensko.

— Videš, ta je prou lepa. Zatu ke tle smo vsi blizu konfina. Če be tu velalo, be se nikjer ne smeli učiti slovensko. Hvečjemu be se lahko učili slovensko u Padovi, Bolonji in — še bolj gvišno — u Napoli. Ke tam so zadosti daleč od konfina.

— Sej ti pravem, de izgovorov jem nikoli ne zmanka. Zatu pej jest tašnem oblastnikom ne želim prou neč. Prouzaprou želim, da be zginli z oblasti jn de be pršli na njih mesto tašni ledje (če so) ke be svoje oblube tudi zares sponjavali jn nas ne jemeli za norca.

— Mihec, sej nisi slabo povedau. Ma vselih so tudi tašni ledje, ke be jem žiher kej voščeli.

— Se zna, de so. Jest želim postauomo reč, dosti sreče v novem leti vsem tistem ledem, ke se smatrajo jn prizadevajo, de be se tle mi Slovenci dobro držali, ke delajo na tem, de be Slovenci bol spoštavali sami sebe jn bli bol odločni za svoje pravice.

Prouzaprou moremo želet vsem Slovincam, de be postali bol samozavestni. Jn dosti uspeha pr njih deli pej be mogli želet vsem, ke se mamejo najsibo ses gospodarstvom, ses kulturo jn prosveto al pej politikom.

— Videš, tem be jest še posebno želu, de be bli bol trdi jn de se ne be zgebavali za malenkosti jn de be u novem leti znali bol pokazat zobe, ku do zde. De be anbot zastopli, de se marsikje ž njih delajo norca, zatu ke videjo, de so strašno mehki jn mislejo, de bo vse hudič uzeu, če be ojstro nastopli. Ma jest ti rečem, de je nak narod prestau dosti hujše reči, ku je an piškav levi center jn de je prou naumno, de se bojimo zamere. Bol ku bojo naši politiki odločni, bol nas bojo drugi spoštavali. Taku je zmiram blo.

— Mihec, govoriš ku an veleke.

Protestna izjava beneško-slovenskih organizacij proti pouku slovenščine

Pet osnovnih slovenskih organizacij Beneške Slovenije je objavilo izjavo, v kateri odločno protestirajo proti novemu nasilnemu dejanju nad slovensko manjšino v Beneški Sloveniji in pravijo med drugim:

Podpisana prosvetna društva, kulturne organizacije in združenje izseljencev Beneške Slovenije so izvedele, da Šolsko nadzorništvo iz Humina ni dovolilo, da bi v pošolskem pouku poskusno poučevali slovenščino v šolah v Brdu in Teru v Terski dolini. Prepoved je bila izrečena kljub temu, da je šolski patronat občine Brdo sklenil, da uvede pouk slovenščine, zato da v primerni obliki nudi možnost vsebinskega iskanja in vzpodbuja k razmišljanju o kulturi, ki je privlačna zaradi

raznolikosti in končne celovitosti.

S prepovedjo, da bi šolarji v pošolskem pouku izpolnjevali izobrazbo in ohranili izrazno bogastvo tisočletnih izročil, šege in jezika, se ponavljajo politične ovire, ki jih postavljajo dobro znane sile, ki ponovno kratijo stvarne možnosti svobodnega in demokratičnega razvoja prebivalstva Beneške Slovenije.

Podpisane organizacije odločno protestirajo proti prepovedi, ki krši ustavo in onemogoča razvoj slovenske kulture in njenih značilnosti v Beneški Sloveniji. Taki ukrepi hudo škodijo našemu ljudstvu, ki se, nasprotno, mora preroditi, otestiti se pritiskov in se dvigniti k enakopravnosti.

Organizacije Beneške Slovenije izražajo ogorčenje ob takem početju in menijo, da so glasnik čustev velike večine prebivalstva, zato vabijo vse demokratične sile, naj se poslužijo svojih pravic in moči, da bi bila šola v Beneški Sloveniji dana možnost dinamičnega razvoja v skladu s potrebami in pričakovanji ljudi. Prizadevajo naj si ustvariti pogoje za popoln narodni, politični, družbeni in gospodarski razvoj slovenske manjšine v videmski pokrajini, ki bo element miru in sodelovanja ob vzhodni meji, če bo svobodna in enakopravna in bo prispevala k bolj demokratični družbeni rasti države.

Istočasno podpisana društva zahtevajo od oblasti videmske pokrajine, avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine in italijanske republike, naj se zavzamejo, da se nepravilni, antidemokratični in protiustavni ukrep šolskega nadzorništva v Huminu, ki ga je navdahnila birokratska, centralistična in policijska miselnost, takoj umakne in da se omogoči nadaljevanje poučevanja slovenščine v pošolskem pouku v Brdu in Teru.

Krožek za kulturne raziskave, Brdo - Zveza slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije - študijski krožek »Nediža«, Špeter Slovenov - Kulturno društvo »Ivan Trinka«, Čedad - Duhovniki skupine »Dom«

—o—

Pri parlamentarnih volitvah v Izraelu se desni opoziciji kljub velikemu propagandnemu napadu ni posrečilo spodriniti laburistične stranke Golde Meir in Mosha Dayana z vlade, čeprav je napredovalo za 6-7 sedežev, po dosedanjih rezultatih. Glasovi vojakov še niso bili objavljeni (četrtina vseh). Arabski volivci so volili največ komuniste.

Na Severnem Irskem so se nadaljevali atentati tudi med božičnimi prazniki. Tudi Baski nadaljujejo s terorističnimi dejanji boj za neodvisnost svoje dežele in so pogнали v zrak celo 70-letnega španskega ministrskega predsednika admirala Carrera Blanca. Dolgoletna diktatura generala Franca je pripeljala Španijo v zastoj in ni rešila nobenega političnega problema.

ZAKAJ IZGINJA PETROLEJ S TRŽIŠČ

Vedno bolj se širijo glasovi, da je nenadni petrolejski krizi v svetu krivo tudi — in celo v prvi vrsti — dejstvo, da so začele glavne države kopičiti petrolej v svojih vojaških skladiščih, kot nujno rezervo za primer nenadne vojne. Oktobrska kriza je namreč pokazala, da bi se v takem primeru znašle brez rezerv v strašnem položaju. Nakopičiti si hočejo petrolejske rezerve za vojaške in delno za civilne potrebe za več let. V tem pogledu je nastala prava tekma med državami.

Pogovor med prijatelji

Pri neki uredniški seji našega lista je prišla do izraza želja, da bi se enkrat toliko porazgovorili s kom iz uredništva samega, o njegovem delu, življenju, o načrtih, o idealih, o njegovih pogledih na svet in na današnjo družbeno dogajanje pri nas in v širšem obsegu. Tako bi imel izpraševalec možnost, da se bolj celovito razgovori o samem sebi in o svojih idejah, česar vsekar ne more razjasniti v posameznih in kratkih člankih, s katerimi komentira razne domače in tuje dogode. Istočasno pa bi bralcem ponudil bolj popolno sliko enega izmed naših stalnih sodelavcev. Pogledi so brez usmiljenja padli na mladega prijatelja Igorja Tuto, ki se občasno rad razpiše o bolj perečih problemih in o bolj tveganih situacijah. No, ker je bil prijatelj pripravljen spustiti se pod križni ogenj včasih tudi malo hudobnih vprašanj, se je razgovor takele razpletel:

Igor, saj te ne moti, če ti bom med pogovorom tu in tam nastavljal nogo, sprožil zanko ali nastavljal past?

Nasprotno, tudi meni je bolj pri srcu sproščen, četudi malo popopran razgovor, ki ustvari prijateljsko in sproščeno ozračje. V takem ozrač-

ju se človek raje »odpne«, kot pravijo Italijani, raje zaupa sogovorniku določene tajnosti, ki pripadajo njegovi zasebni sferi.

Poleg sočloveku se nekdo lahko zaupa tudi skozi pisanje pesmi, novele ali romana širšemu krogu ljudi. Nekoč si ti pisal pesmi in prozo, danes si nekam zelo turobno obmolknil. Kaj te torej v današnji družbi tako veže in omejuje, da se ji ne moreš ali nočeš odpreti?

Počasi prijatelj! Res je, da sem v zadnjih letih malo zanemaril ustvarjanje kakšnih sonetnih vencev, a menim, da imam tudi v člankih možnost, da izrazim svoj življenjski credo, morda še bolj kot v čisti literaturi, ki se mora nujno vezati na fantazijo. V eseju ali pri pisanju članka pa se mora pisec veliko bolj soočiti z realnostjo in današnja doba terja veliko stvarnosti. Poglej, tudi veliki besedni ustvarjalci, pri nas kar oba pisatelja (Pahor in Rebula), sta se odločila za dnevniško obliko zapisov. So bolj življenjski, jedrnatiji, prikladnejši za branje in primernejši za hiter tempo današnjega življenja. S tem seveda ne mislim podcenjevati tradicionalnih oblik romana. Zlasti v tem času energetske krize, ko od nedeljah avtomobili počivajo, si želim in upam, da se bo tu in tam stegnila še kaka roka po neizmernem bogastvu, ki je shranjeno v knjigah.

Potemtakem si se odločil za sodelovanje v časopisu iz praktičnih razlogov?

Ne bi si upal trditi tega. Veš, po maturi in torej po obdobju sodelovanja v Literarnih vajah sem se vedno bolj jasno zavedal, da sem do tedaj pisal bolj zaradi pisanja kot pa iz notranje potrebe: da neko svojo misel poveš, da nekaj kritiziraš, da nekaj predlagaš. Sola in obšolski krogi nam niso znali in mislim, da tudi niso hoteli privzgojiti kritičnega duha. Poleg tega pa mi je mimo vse tiste nepostrebne šolske ropotarnice manjkala celo podlaga neka sodobnejše kulturno humanistične izobrazbe. In treba se je bilo lotiti tega novega vsekakor zahtevnejšega študija. Za-

čel sem prebrati vrsto knjig in revij, ki obravnavajo številne probleme z različnih področij. No, to je čas, ko sem pričel zbirati in urejati svojo danes že kar bogato knjižnico. Toda brez tega ni šlo, ne, brez tega tudi danes ne gre, kljub 'oločenim spremembam pri šolskem pouku branjem si je treba ustvariti bogato notranjost. Potem se lahko šele lotiš pisanja in družbene kritike.

Kaj spada med to bibliografsko nujnost tudi Topolino, ki ga vidim tam na polici?

In še kako! Nimaš pojma, kako odličen oddih je med, recimo, teološko razpravo in kakim zgodovinsko političnim tekstom, če je seveda ura taka, da se ne moreš sprehoditi po gmajni.

Ker mi že omenjaš teologijo, se mi zdi, da je religiozna tematika nekak tvoj konjiček. V svojih člankih se pogosto, prepogosto ustavljaš ob verskih problemih. Kako se boš opravičil pri bravcih?

Veš kaj, jaz se ne bom kar nič opravičeval. Če komu to področje ne diši, pa naj take članke preskoči. Zame pa je religiozna komponenta našega vsakdanjega življenja bistveno važna. Mislim, da se v vsakem človeku javlja neka mistična dimenzija, nek mističen občutek, neka verska silnica, ki je sestavni del našega življenja. Človek s svojimi močmi zmora do neke meje, od tam naprej se pričenejo neznano področja, ki ga človek kvečjemu zasluži, lahko samo sprejema, kot da je, torej vanj veruje. No, in vera je temelj religioznemu izkustvu. Ker pa ima vera tudi svojo dinamično komponento, saj se ves svet in mi z njim nekako razvijamo, se ta projekcija v prihodnost kaže v človekovem in pri verniku v krščanskem upanju. Medtem pa je glavno pravilo za pravilne medčloveške odnose zdaj in tu zapopadeno v moralni obvezi ljubezni. Vidiš, vera, upanje in ljubezen so trije stebri, na katerih sloni krščanstvo in krščanstvo nam more torej pomeniti nenehno preverjanje naše prakse (Dalje na 5. strani)

Proračun občine Dolina za leto 1974

Dolinski občinski svet je na svoji seji dne 18. decembra razpravljala o finančnem proračunu za leto 1974. Predvideni dohodki znašajo 314.339.000, izdatki pr 351.739.000, tako da ekonomski primanjkljaj znaša 37.399.000. Ta primanjkljaj se bo predvidoma kril deloma z različnimi davčnimi zaostanki, deloma z najetjem posojila v višini 16.727.000 lir. V resnici pa bo zadolženost občine znatno večja, ker bo občina v kratkem najela še dodatno posojilo 17 milijonov za ureditev srenjske hiše v Ricmanjih.

Pomembnejše postavke v proračunu se našajajo na zgraditev poslopja za občinsko knjižnico v Boljuncu (29 milijonov lir), za dopolnitev in ureditev manjših športnih igrišč (predvsem pri Domju ter ureditev igrišča za tenis in balincaje v sklopu športnega centra v Dolini), za kanalizacijo in popravilo občinskih poti (10 milijonov); prispevek ustanavljačemu se pokrajinskemu konzorciju za javne prevoze (5 in pol milijona lir); za razširitev poslopja županstva (32 milijonov lir); za zgodovinsko raziskovanje dolinske občine in zadevno publikacijo 4 milijone, za zgraditev občinskega spomenika padlim 8 in pol milijona ter 32 milijonov za začetek del v zvezi z napeljavo plinovodskega omrežja na metan.

Po poročilu župana Lovrihe, ki je padrobnjeje osvetlil nekatere plati proračuna ter podal pregled izvršenih javnih del in tistih, ki jih občina namerava izvesti v bližnji prihodnosti, se je razvila stvarna razprava o raznih postavkah proračuna in problemih, ki žulijo dolinske občane. V imenu Slovenske skupnosti sta govorila svetovalec Alojz Tul in Glavko Petaros. Prvi je poudaril, da občinska uprava lahko izvaja razna večja dela in pobude predvsem s pomočjo raznih prispevkov, ki jih daje dežela, kajti od tovarn na svojem ozemlju imajo res malo dohodkov. Nato je govoril o potrebi po ureditvi uporabe nogometnega igrišča in telovadnice z novim pravilnikom, ki bo zadovoljil predvsem domače športne dejavnike, o velikih pomanjkljivostih javnih prevozov zlasti za nekatere kraje, o problemih živinozdravniške službe ter pravno-ekonomske ureditve občinske zdravstvene službe. Pritožil se je, da urejevanje cestnega omrežja v industrijski coni pri Domju poteka zelo počasi, ker ovira promet in predstavlja stalno povarnost za nezgode. Zavzel se je tudi, da podjetje, ki gradi turistično cesto Prebeneg-Mačkovlje spet postavi na svoje mesto zgodovinski kamen

na križišču pri Mačkovljah. Končno je predlagal večje podpore vsem kulturno-prosvetnim organizacijam, ki delujejo v raznih krajih v občini.

Svetovalec Petaros je predvsem opozoril na potrebe kmetijstva v občini, ki je precej upadlo. Zato je predlagal večjo skrb za popravilo poljskih poti. Opozoril je na nujne potrebe po izvedbi kanalizacijskih del v raznih vaseh na ropot tovarne Grandi Motori in kamnoloma nad Borštom. Vzel je na znanje, da se je občina končno odločila nekaj storiti za cesto v Botač, za kar so se svetovalci Slovenske skupnosti že več let potegovali. Občina je namreč zaprosila vladni komisariat za izredni prispevek za ureditev poti v višini 20 milijonov, a komisariat še ni odgovoril na prošnjo.

Proračun je bil izglasovan z običajnimi 11 glasovi večine (komunisti in socialisti). Proti so glasovali demokristjani. Svetovalci Slovenske skupnosti so se vzdržali, ker proračun upošteva tudi nekatere njihove zahteve.

NAROČNIKOM IN BRALCEM

Naše bralce in naročnike obveščamo, da smo zaradi povečanih tiskarskih stroškov s 1. januarjem 1974 prisiljeni zvišati ceno Novega lista na 90 lir. Sorazmerno s tem se poviša tudi naročnina: četrtletna na 900 lir, polletna na 1750 lir in letna na 3500 lir. Za inozemstvo je letna naročnina odslej 4500 lir.

Prepričani smo, da bodo bralci in naročniki upoštevali velike finančne težave, s katerimi je povezano izdajanje slovenskega zamejskega lista in da bodo kljub poviškom ostali zvesti Novemu listu.

UPRAVA NOVEGA LISTA

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Jaka Štoka

MUTASTI MUZIKANT IN NE KLIČI VRAGA

(enodejanki)

scena: Vladimir Rijavec
kostumi: Marija Vidau
glasba: Urban Koder
besedilo pesmi: Ervin Fritz
korepetitor: Ignacij Ota
Režija: ADRIJAN RUSTJA

v nedeljo, 6. januarja 1974 ob 16. uri

PRED DESETIMI LETI JE UMRL DR. MIHAEL TOROS

Konec prejšnjega leta je poteklo deset let, odkar je na Kostanjevici pri Novi Gorici umrl apostolski administrator jugoslovanskega dela goriške nadškofije in tržaško-kopske škofije dr. Mihael Toroš. Pokopali so ga na Sveti gori 31. decembra 1963. Na tem kraju je bila 31. decembra lani spominska slovesnost ob 10. obletnici njegove smrti.

Pokojnik je prevzel odgovorno službo apostolskega administratorja jeseni leta 1947 po uveljavitvi pariške mirovne pogodbe, torej v času izrazito prehodnega značaja, vendar značilnem tudi po tem, da je takrat večina primorskih Slovencev pripadla Jugoslaviji. Ob 10. obletnici smrti naj poudarimo predvsem dve zaslugi pok. msgr. dr. Mihaela Toroša: začel je izdajati slovenski verski list »Družina«, ki že eno leto izhaja kot tednik; ustanovil je tudi škofijsko gimnazijo oziroma malo semenišče v Vipavi.

Dr. Mihael Toroš je bil pred drugo svetovno vojno dolgo let profesor cerkvenega prava v goriškem bogoslovnem semenišču.

—o—

Dr. Bogdan Berdon nam je poslal obširnejši dopis o razlaščenju Osapske doline, ki ga bomo zaradi pomanjkanja prostora objavili prihodnjič.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

V torek, 8. januarja 1974 ob 15.30

PLES IN GLASBA

Nastop baletne skupine Opere Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane

S p o r e d:

1. F. Chopin: LES SYLPHIDES
2. P. I. Čajkovski: HRESTAČ
3. M: Stibilj: MAVRICA
4. J a z z '73
5. P. I. Čajkovski: LABODJE JEZERO
2. dejanje pas de deux
6. NAVIHANKA
7. A. Hačaturjan: SPARTAK

Plesalci se bodo predstavili s krajšo sintezo zgodovine baleta. V tem izseku bodo podali nekaj najznačilnejših sestavin te zgodovine in to s praktičnimi vajami po točno določeni didaktični shemi.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

A. P. Čehov

ČESNJEV VRT

v ponedeljek, 7. januarja 1974 ob 17. uri

GLASBENA MATICA — TRST

Abonmajska sezona 1973-74

V torek, 8. januarja 1974 ob 20. uri v Kulturnem domu v Trstu

DUNAJSKI KOMORNI ORKESTER

Solista: Ileana Bratuž-Kacjan-sopran
Miloš Pahor, flavta
Dirigent: Anton Nanut

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene Matice (Ul. R. Manna 29 - tel. 418.605) in eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

BOŽIČNI KONCERT V ZGONIKU

V soboto, 5. t.m., bo ob 19.30 v Zgoniku drugi koncert božičnih pesmi. Nastopila bosta zbor od Svetega Ivana in iz Zgonika ob spremljavi elektronskih orgel. Sledil bo mladinski zbor.

Koncert božičnih pesmi

Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« je na štefanovo, 26. decembra 1973, priredil v župni cerkvi v Štivanu koncert božičnih pesmi. Prireditelj, ki po zaslugi požrtvovalnih pevcev zbora in njegovega dirigenta Ivota Kralja postaja že ustaljena tradicija, je privabila v cerkev lepo število hvaležnih poslušalcev. Občinstvo je izvedbo vsake pesmi nagradilo z burnim ploskanjem.

Tudi v Gorici so te dni, to je v nedeljo, 30. decembra 1973, priredili tradicionalno božičnico. V stolnici sta pela božične pesmi pevska zbor »Lojze Bratuž« in »Mirko Filej«.

Istega dne so prvič organizirali koncert božičnih pesmi tudi na Mirenskem gradu, z namenom, da bi odslej postal tradicija. Nastopil je cerkveni pevski zbor iz Mirna pod vodstvom Venceslava Budina. Kot smo zvedeli bodo prihodnje leto na ta koncert povabili tudi kakšen okoliški pevski zbor.

—o—

BOŽIČNI KONCERT PRI SV. ANTONU

V nedeljo, 6. januarja, ob 15. uri v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu. Prireja zveza cerkvenih pevskih zborov.

POGOVOR MED PRIJATELJI

(Nadaljevanje s 3. strani)

s temeljnimi človeškimi vrednotami. Kristusov programski govor na gori je neke vrste »manifest« teh vrednot.

Kršćanstvo, je torej humanizem?

Ne, zakaj poleg tega kar sem prej omenil ima krščanska vera še svojo posebno karizmatično dimenzijo, ki pa jo človek doživlja predvsem intimno, v samem sebi in ne več družbeno. Veš, to je bila tista velika napaka katoliške Cerkve v preteklosti, da je svoje moralne sodbe in prepovedi vsiljevala družbeni skupnosti kot taki in v celoti. V najtemnejših dobah svoje zgodovine je posameznika celo frustrirala, ga odrinila in nanj pozabila. Še danes se Pavel VI. ne more povsem osvoboditi tega patriarhalizma, da o vatiškanski kuriji niti ne govorimo. Pri tem osvobojenju človeka-kristjana vidim posebno nalogo ali odgovornost, ki jo imamo krščanski laiki, da mimo enciklik in dogem spregovorimo sodobnemu človeku v njegovem jeziku, ki je govorica sedanosti in zelo stvarne sedanosti. Vidiš, zato mi v mnogih člankih uhaja pogled tudi na religiozno komponento v nas. Razumem pa, da utegne to koga motiti, zlasti tiste, ki jih zaradi zgrešene verske vzgoje religija omejuje.

Omejuje praviš? Toda kje, v njihovem intimnem življenju ali pri njihovem družbenem dogajanju. V prvem primeru bi morda omenil že tradicionalen katoliški beg pred spolnostjo in vse kar jez njo povezano, v drugem pa recimo cerkveni vpliv na politično udejstvovanje? Ali si misliš na obe ti dve področji?

Seveda, in tudi na oba primera, ki si jih navedel. Saj sta bila zelo realna in konflikt, ki se vedno bolj zaostre med nekaterimi plastmi cerkvene baze in med cerkvenim vrhom, se poraja prav ob teh in takih stvarnih problemih. Nevarnost, ki jo pri tem vidim ni v bolj ali manj točnih tolmačenjih evangeljskega veselega oznanila, ampak v gluhem nesporazumu med statičnim cerkvenim ušiteljstvom in med življenjsko elastičnimi teološkimi iskanji v svetu.

Kaj se ti zdi, kako je pri nas?

Kar se tega tiče je pri nas puščava, da me je kar strah. Ko človek spremlja vso rast, vse vrvenje in bogatenje v svetu, ga kar stisne pri srcu, ob vsem nerazumljivem ropotu okrog znane Truhlarjeve knjige. Revija Znamenje sicer skuša mašiti vsaj večje luknje, toda lahko bi po mojem mnenu tvegala še kaj bolj odločnega na poti pokoncilске obnove, opustiti bi morala nekaj teoretično-spiritualistično - abstraktnih člankov. V Trstu in Gorici pa ta puščava postaja kar pošastna. Najbolj me teži, da je med mladino tako malo zanimanja za tovrstne probleme. Stati ob strani v bistvenih življenjskih vprašanjih pomeni odpovedati se rasti v globino, se pravi izneveriti se samemu sebi. To kajpak velja tudi na socialnem in političnem področju. Tu pri nas res ne vidim tiste mladostne navdušenosti in zagnanosti, in tveganja in poskusov in uporov staremu redu, ki so tako značilne za mladino večine držav zapadne Evrope. Da bi bili krivi mladi sami? Tudi to, saj je veliko lažje sesti nred televizor ali sprehajati se po drevoredu, kot pomagati, recimo pri novi obliki zdravljenja v psihiatrični bolnišnici, ali skrbeti za zaostale otroke ali ustvarjati živahne mladinske skupnosti, ki naj služijo za srečanja, diskusije in izmenjavo osebnih izkušenj. Toda krivda leži predvsem na šoli, ki je kot organizacija in kot posamezniki veliko prej rekvizit preteklosti kot predlog za prihodnost. Krivda leži

na organizacijah, ki so že v svojem nastavku ostarele, prazne, nesmiselne. Krivda leži zlasti na našem tisku, ki si ne upa govoriti prosto, ki je omejen do skrajnosti, ki je zakomplesiran do ušes. Kakšno veliko odgovornost nosi v tem pogledu tisk! Kako krvavo bi recimo potrebovali tudi pri nas kakšen živ, svoboden in res krščanski list. Zadovoljujemo se s publikacijami iz antikvariata, potem pa tožimo, da nam manjka duhovniški naraščaj. Prav tako je tudi v politiki. Vse je lepo in prav kar naredi Slovenska skupnost in njeni predstavniki so v tisku nedotakljivi, iz organizacije pa uhajajo še tisti mladi, ki so po svojem idealizmu v njo zašli. Vidiš kaj ne gre, to pomanjkanje smisla za skupnost, pomanjkanje humorja, pomanjkanje gosposke širine, pomanjkanje svobodne kritike, in končno pomanjkanje svobode same. Naša manjšina se še vedno nekam prestrašeno zapira v svoj krog, da bi se obranila napadov od vsepovsod. Že res, ostati mora z nogami na svojih tleh, toda vstati mora, se raztegniti, odpreti okna in globoko zadihati. Kdo ji to brani? Sami smo krivi, če naš zdrav razvoj peša v nekaterih pogledih.

Veš kaj, Igor, do zdaj sem te potrpežljivo poslušal, zdaj se mi pa zdi, da malo pretiravaš. Če

se prepustiš temu toku misli, te teža črnine vleče še vedno bolj dol in kje je tisti smisel za humor, o katerem si prej govoril. Meni se, poleg tega, da bi lahko bila naša manjšina nekaterih pogledih boljša, zdi, da moramo kljub vsemu izhajati iz naše sedanosti, takšna kakršna je danes. Ali morda v tem trenutku tudi ti malone pripomoreš, da se situacija ne čisti?

Morda, upam pa, da ne! Če se naše družbene situacije čistijo tudi s kritiko, potem je moja vest še nekam mirna prav zato, ker zna biti moja kritična žilica precej nemirna. O, da se razumemo v odnosu do vseh in vsega, tudi do mene. To pa obenem izostruje mojo avtentičnost, in to je zelo pomembno, ker sem prepričan, da brez pristnih medčloveških odnosov ne bo možno graditi kvalitetno boljšega sveta, ki si ga vsi želimo. Človekovo neposrednost in pristnost pa sta tudi garanciji proti nasilju, proti vsakemu slepemu nasilju in za pogojevanje in rast večje ljubezni na svetu in z ljubeznijo tudi miru. Tak svet je vsekakor težko graditi zaradi različnosti človeških nravi, ni pa nemogoče in osebno sem prepričan, da smo kljub videzu že na dobri poti. V novem letu zato kar brez pomišljanja pojdemo vsi veselo in odločno naprej po poti angažiranja, kritike in tudi po poti dvomov, ki posameznika le osvobajajo pred samim seboj in v sklopu družbe.

Iz Goriške

Slovo staremu letu

Letošnje silvestrovanje je tudi v Gorici šlo dosti bolj tiho mimo nas kakor prejšnja leta.

Za božične praznike in Novo leto mesto ni bilo razsvetljeno. Nad gradom nista žarela ne repatica ne angel z razsvetljenimi perutnicami, ki je dajal mestu prijetno praznično občutje. Tudi skozi družinska okna je svetilo le malo božičnih drevesc.

Družine so se zlasti ob koncu leta, površ še s skrajno slabim vremenom, držale doma in pričakovale prehod iz starega v novo leto.

Tudi običajno pokanje in streljanje na silvestrovo opolnoči je bilo bolj šibko.

Človek je imel občutek, da se poslavlja od leta, ki ni prineslo dosti dobrega. Ljudje so

se pogovarjali o dragoceni kurjavi in višanju cen za vsakdanje potrebščine.

Voščili so si siver boljše novo leto, toda z nezaupnim nasmeškom na licih.

Vendar ne smemo biti skrajno črnogledi in upajmo, da se bo po začetku novega leta prikazala iskrica svetlejših luči in boljših časov.

—o—

DEJAVNOST SLOVENSKE DUHOVNIJE

Slovenska duhovnija v Gorici s središčem pri Svetem Ivanu se počasi in stalno razvija. V enem letu svojega obstoja je imela, poleg stalno urejenih nedeljskih in prazničnih cerkvenih bogoslužnih opravil, tudi dosti pastoralnih srečanj, ki se jih udeležujejo slovenski verniki iz vseh delov goriškega mesta.

Župnijska uprava je poskrbela za popravilo orgel v cerkvi, za ogrevanje ter za ureditev prezbiterija in postavitev novega oltarja, ki ga je med posebnim slavljem blagoslovil nadškof na praznik obletnice te župnije.

Kmalu bo poleg cerkve stalo tudi župnišče z ustreznimi uradi in prostori.

Ti so tudi potrebni, ker se župnijsko življenje že dobro razvija.

V prvem obletju naše slovenske duhovnije je bilo 6 krstov, 3 poroke, 2 zlati poroki in 12 pogrebov.

Za drugo polovico januarja se pripravlja poseben tečaj za pripravo na zakon. Spomladi bo v duhovniji tudi prva sveta birma. Hvalvredna je tudi stalno večja udeležba pri slovenskih mašah v cerkvi sv. Ivana.

NOVE KNJIŽNE IZDAJE

Pred prazniki je Goriška Mohorjeva družba izdala svoje redne knjige za leto 1974. Knjižni mohorski dar obsega:

1. Koledar za leto 1974. 2. Zbornik ob 50-letnici GMD. 3. Mikuletič, Internatitits.

Napovedani Primorski slovenski biografski leksikon (1. zvezek) bo pa zaradi tehničnih težav izšel kasneje.

Števerjan

UMRL JE POSTENJAK

Zadnji dan minulega leta je umrl v goriški bolnišnici naš sosed France Planinšek v 79. letu starosti. Dosti let je živel precej osamljen, pa kljub težkemu življenju ni zgubil vedrine in živahnosti duha in značaja. V dolgem življenju je marsikaj preizkusil kot avstrijski vojak na frontah, kot baronovski kolon. Poročen je bil z Jožefo Maraž in je imel štiri sinove in eno hčer. Vsi sosedje so ga imeli radi, kot moža poštenjaka. Naj počiva v miru.

—o—

SLOVENSKA KULTURNA DRUŠTVA IN ZDRUŽENJA IZSELJENCEV BENEČIJE

organizirajo

v soboto, 5. januarja 1974 ob 15. uri v dvorani »A. Ristori« v ČEDADU

DAN EMIGRANTA

Nastop otroškega pevskega zbora iz Benečije in mešanega pevskega zbora »Rečan« iz Ljes pozdrav emigrantu

recitacije otrok

nastop Stalneke slovenskega gledališča iz Trsta z burko »Ne kliči vraga«

Ljudski oder

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zakaj ne prevajajo slovenskega pripovedništva?

V nasprotju s slovensko poezijo se slovensko pripovedništvo ne more pohvaliti, da bi dosegalo kakke večje uspehe zunaj slovenskih jezikovnih meja. Od časa do časa sicer prevedejo kje v tujini kako slovensko novelo ali izdajo celo izbor iz slovenskih novel ali kako povest, toda to je največkrat bolj zasluga kakih posameznikov, prevajalcev ali kulturnih posredovalcev, kot pa dokaz resničnega zanimanja za slovensko pripovedništvo. Take prevode — tupatam tudi kak roman, npr. Ingoličev — objavljajo največ v vzhodnoevropskih državah, kar spada že v okvir uradne kulturne izmenjave. Na Zahodu slovensko pripovedništvo takorekoč ni navzoče, vsaj ne v katalogih velikih založb.

V raznih slovenskih krogih navajajo za ta pojav različne vzroke. In v resnici je vzrokov najbrže več. Eden izmed njih je ta, da Slovenija ni samostojna država in da velja zato v tujini zgolj za provinco druge države, njen jezik pa za provincialni jezik oziroma za dialekt državnega jezika, o katerem mislijo v tujini mnogi, da je le srbohrvaški, saj je tako navedeno celo v raznih enciklopedijah in letnih statističnih ter geografskih priročnikih. Za literature odvisnih narodov in v dialektih pa v svetu seveda še zdaleč ni takega zanimanja kot za literature samostojnih jezikov, ker vlada prepričanje, da so take zakotne literature v glavnem folklorne in zato neaktualne za modernega bralca in da je v njih vse premalo odgovora na resnično problematiko današnjega sveta. Preveč so duhovno oddaljene od velikih centrov splošnega in umetniškega dogajanja. Drugi vzrok je ta, da slovenska literatura ne razpolaga s tistim uradnim aparatom za kulturno propagando v svetu, s katerimi razpolagajo samostojne države, katerih veleposlaniki in kulturni atašeji prirejajo sprejeme, na

katerih predstavljajo v tujih prestolnicah tamkajšnji kulturni javnosti pomembne pisatelje iz svoje domovine in delijo priznanja in odlikovanja tujim prevajalcem, založnikom in drugim, ki si pridobijo zasluge za kulturne in literarno izmenjavo z njihovo domovino. Ta uradni diplomatski aparat sicer ne more podeliti kvalitete kak literature, podeli pa ji blišč in zanimivost v očeh tuje založniške politike.

Tretji vzrok pa je tudi v tem, da je slovensko pripovedništvo že od nekdaj premalo aktualno in pripovedno zanimivo za tuje bralce. Med slovenskimi pisatelji ni velikih upornikov, ki bi drzno, patetično-senzacionalno protestirali proti krivicam, ki se dogajajo okrog njih; nima Pasternakov, Sinjavskih, Solženicinov, ima skoro samo avtorje, ki obsojajo le krivice storjene v preteklosti in si na ta način ceneno pridobivajo sloves revolucionarnih in socialnih pisateljev. Značilno je, da danes skoro ni v Sloveniji pisatelja, ki bi se lotil sodobnih problemov in zgodb. Največ jih piše o dogajanju med zadnjo vojno, ali o malo zanimivih seksualnih dogodivčinah tovarniških ravnateljev in njihovih uslužbenk ali pocestnic, ali namišljenih kmetič, kot si jih je npr. ustvaril v svoji fantaziji Iva Potrč in še so daleč od lika in temperamenta resnične slovenske ženske, kmečke ali delavske. Taka plehka psevdoerotična literatura pa seveda ni zanimiva za tujino, i ima taega šunda — ali literarne žlamparije, bi dejal Lojze Rebula — iz lastne produkcije na tone. Tistih nekaj pisateljev, ki pišejo iskreno in se trudijo za kvaliteto, kot npr. Pavle Zidar ali naša Tržacana Pahor in Rebula, pa je po svoji tehniki pripovedovanja pretežkih za tujino, er je pripovedovanje v njihovih romanih za razvajenega tujega bralca premalo napeto in prepočasno. Poleg tega jih tujina po krivdi tistih, ki bi morali skrbeti za slovensko kulturno propagando, premalo pozna.

Zanimanje za slovensko pripovedništvo bi mogel vzbuditi v tujini ne glede na omenjene diplomatske in druge predpogoje le kak izredno sposoben pisatelj z dobro pripovedno tehniko in bistrim očesom za aktualne probleme današnje slovenske in splošne človeške družbe. Torej tak, ki bi znal povezati slovensko problematiko s splošno človeško, in ki bi imel še to srečo, da bi ga kdo usmeril naravnost na takega velikega tujega založnika ter bi našel tudi dobrega prevajalca. Za to pa je danes približno toliko verjetnosti kot za glavni dobiček pri nogometni stavi.

Koncert Slovenskega okteta

Slovenski oktet je tisti vokalni ansambel, ki v Trstu že vnaprej zagotavlja razprodano dvorano. Tudi za ta koncert je bila dvorana kulturnega doma napalnjena do zadnjega kotička. Ocenjevati kvalitete tega pevskega telesa, potem ko je svoje umetniške sposobnosti uveljavil že v Zahodni Evropi in Rusiji, v Ameriki in na Skrajnem vzhodu, je v resnici že odveč. Popolnost svoje vokalne tehnike so pevci izpričali tokrat že v uvodnih pesmih renesanse; svojo visoko muzikalnost pa so posebej poudarili ob izvedbi Bachove »Komm süßer Tod« (Pridi sladka smrt). V nadaljevanju programa pa so posamezni pevci uveljavili tudi svoje solistične kvalitete. Zavzetost, s katero so podajali celoten spored, dokazuje, da imamo v Slovenskem oktetu ansambel, na katerega smo lahko upravičeno ponosni.

Na sporedu so prevladovali slovenski skladatelji. Z umetnimi ali pa priredbami ljudskih pesmi so bili zastopani Kamilo Mašek, Zorko Prelovec, Rado Simoniti, Vasilij Mirk, Ubald Vrabec, Bojan Adamič, Čenek Šedlbauer, Valens Vodusek, in umetniški vodja okteta Darijan Božič. Poleg teh so bili vključeni še Jugoslovana Karaklajič in Berdovič, Rus Kalinin in Japonec Funada. Iz podrobne analize samega sporeda pa bi mogli sklepati, da umetniško vodstvo vendar nekoliko zanemarija domačo literaturo in da se usmerja v kozmopolitizem. Verjetno so bile prav zaradi zadrege z domačimi deli vključene v program pesmi, ki jih je oktet izvajal v prvih letih svojega udejstvovanja. Sem spadajo Maškovi Mlatiči, Prelovčeva Sedem si rož in Mirkov Scherzo. Usmerjenost v kozmopolitizem potrjuje še ustvarjalnost umetniškega vodje, ki se mu je zdelo potrebno aranžirati znamenito Schubertovo Ave Marijo in neko črnsko pesem. Pri obeh je bil očiten namen prikazati, kaj vse se more zmašiti na drugače tako popolne umetnine, ki v resnici ne potrebujejo nobenih dodatkov. Posebno Ave Marija je tako prisiljena izumetničenost, ki se je celo maščevala pri sledečih Maškovih Mlatičih. Ti so namreč izzveneli nejasno in površno celo pri takem vrhunskem ansamblu, kakor je Slovenski oktet. Že pred leti je nekdo rekel, da je Slovenski oktet eden najbolj uspešnih slovenskih ambasadov. Zato bi bilo tem bolj škoda, če bi oktet zgubil svojo osebnost in pristnost.

V čast pevcev samih naj še pripomnim, da so na koncu z nekaterimi dodatki vzpostavili pristno, domače vzdušje. Občinstvo je sprejemalo izvajanje z velikim zadovoljstvom in ni štedilo s priznanji.

U. Vrabec

IZŠEL JE TRINKOV KOLEDAR ZA LETO 1974

Te dni je prišel iz tiskarne Budin v Gorici jubilejni 20. Trinkov koledar, za leto 1974. Čedno opremljena knjižica ima 112 strani in je obilno ilustrirana. Uredil jo je, enako kot prejšnje, prof. Rado Bednarik, mož neutrudne marljivosti in izredne domiselnosti tako pri uredniškem kot pri arhivskem in drugem iskatijskem delu.

Tokrat naj samo opozorimo na koledar, ki se začneja s člankom o mons. Trinku ob 20. obletnici njegove smrti. V prihodnji številki se bomo dalje pomudili pri njem.

—o—

Izšla je druga številka »Literarnih vaj«, v kateri objavljajo svoje literarne prispevke Ester Sferco, Neva Regent, Ana Čuk, Tanja Legiša, Nevo Radovič, Aleksander Sancin, Vesna Sosič, Davor Pečenko, Danila Milič, Laura Pertot, Katy Kostnapfel, Nataša Ščuka, Goran Rustja, Neva Umek in še nekaj drugih. Zora Tavčar pa piše o Beličevih prevodih »Svetih himen«.

V Tržaški knjigarni so naprodaj knjige celjske in goriške Mohorjeve družbe.

BRAVCEM

Roman »Smrt v pomladi« smo prenehali objavljati, ker ga moramo zaradi velikega števila drugih in nujnih političnih ter kulturnih člankov prevečkrat odložiti in ker bo izšel, kot se zdi, v knjigi. Prihodnjič bomo objavili samo še kratko vsebino do konca.

Izšle so knjige celjske Mohorjeve družbe

Pred nedavnim so izšle knjige celjske Mohorjeve družbe za leto 1974. Osrednji del knjižne zbirke predstavlja gotovo koledar, ki vsako leto pomeni že nekakšen zbornik in obračun važnejših kulturnih, verskih in drugih dogodkov na Slovenskem. V njem so objavljeni literarni prispevki, članki, ki se nanašajo na aktualno dogajanje in na koncu še spominski zapisi v zvezi z jubileji in smrtmi pomembnih mož. Koledar se je med drugim spomnil tudi 60-letnice rojstva Borisa Pahorja in Vinka Beličiča ter 70-letnice rojstva Edvarda Kocbeka.

Druga knjiga zbirke so »Apostolska dela«, opremljena z uvodi, opombami, barvnimi ilustracijami in zemljevidi. Kot 124. zvezek Slovenskih večernic so v počastitev 260. obletnice tolminskega kmečkega

upora izšli Pregljevi »Tolminci«. Umetnostni zgodovinar dr. Marijan Zadnikar je napisal poljuden pregled važnejših spomenikov cerkvene umetnosti na Slovenskem z naslovom »Spomeniki cerkvene arhitekture in umetnosti«. To je hkrati tudi prva knjiga zbirke »Veliki slovenski kulturni spomeniki«. Časnikarja Miran Sattler in France Stelè pa sta napisala knjigo »Stare slovenske lipe«, nekakšen potopis, ki je nastal ob obiskovanju ter iskanju starih slovenskih lip. V knjigi najdemo nešteta kramljanja in pogovore ter opise krajevnih zanimivosti, s katerimi sta se srečala ob pisanju tega besedila. »Stare slovenske lipe« so pred leti izhajale v nadaljevanjih v »Nedeljskem dnevniku«, pri katerem sta zaposlena tudi Sattler in Stelè.

ŠPORT**Kratek pregled športnega delovanja na Tržaškem**

Nihče si ne more več predstavljati slovenskega zamejskega življenja brez športa. To je danes že samo po sebi umevno, čeprav se je načrtno športno izživljanje pričelo šele pred desetimi leti. Prej so v glavnem le maloštevilni posamezniki gojili redke panoge, ostali pripadniki manjšine pa so se v glavnem vključevali v italijanske klube. Po velikem uspehu športnih iger, ki jih je »Bor« zelo dobro organiziral skozi desetletje, so se porajala nova športna društva v vsaki večji vasi. Mladina se je z navdušenjem vrgla na delo in v najkrajšem času smo dosegli tudi odlične rezultate. Poleg tega je bila glavna značilnost športnih društev množičnost. Spomnimo se le nabito polnega pokritega baze-

se je začela sprememba v našem športnem življenju. Prvotni elan je precej skopnel, šport pa se je razvijal na novih osnovah, ki so bile nujne za ohranitev že doseženih rezultatov. Istočasno se moramo zavedati, da so se italijanska društva precej razvila in nas prehitela tudi na tistih področjih, kjer smo še malo prej imeli monopol.

Oglejmo si sedaj, kakšno je stanje v raznih panogah, ki jih gojijo naša društva.

ATLETIKA

Kraljica športa je že dolga leta prava pastorka tako v Italiji kot med zamejci. V začetku je bila to prva panoga, ki smo jo gojili. Športno združenje »Bor« se je bavilo z atletiko od vsega začetka in je na tem področju doseglo tudi lepe uspehe; kmalu pa je zaradi nezanimanja ta panoga zašla v krizo in danes je le še nekaj mladincev, ki redno vadijo pod odličnim vodstvom neutrudljivega Vojka Cesarja, ki je eden najboljših in najpopolnejših atletov v državi.

ODBOJKA

Ta je bila prva množična disciplina, ki je kot mrzlica dosegla vsako najmanjšo vas, kjer živijo Slovenci. Do pred nekaj leti smo na tem področju imeli popolno premoč v deželi in naši glasovi so tudi v vsedravnem merilu pomenili precej. Še pred nekaj leti je bila moška ekipa »Bora« med prvimi v drugi državni ligi, kjer je večkrat ponizala šesterke, katere so sestavljali skoro izključno poklicni igralci. V C ligi sta dobro zastopala naše barve »Kras« in »Olimpija«. Pri ženskah pa smo imeli nekaj časa borovke, ki so se borile s samo državno elito. Po nazadovanju »plavih« v B ligo so v tej skupini bile še šesterke »Breg«, »Zarja« in »Sokol«, ki so prav tako častno branile dobro ime naše ženske odbojke.

Danes je na žalost položaj nekoliko drugačen. Pri moških zaseda »Kras« najvišje mesto in životari nekje na repu C lige. Pri ženskah pa je položaj še slabši, saj so le dekleta »Bora« ostala v B ligi, kjer se gotovo ne morejo več potegovati za boljša mesta na lestvici. Ostale ekipe sodelujejo na manjših prvenstvih. Prav v zadnjem času pa so naša najmočnejša društva ubrala politiko pomlajevanja, tako da že danes lahko računamo na dober naraščaj pri moških pri »Boru«, pri ženskah pa pri vseh ostalih društvih, ki se še bavijo z odbojko; med temi gotovo prednjači »Breg«, ki je z najmlajšimi dosegel že nekaj dobrih rezultatov. Na tem področju pa so nas italijanska društva prehitela in nam vzela premoč tako kakovostno kot količinsko.

NAMIZNI TENIS

Poleg odbojke je to ena nasvetljajših naših panog, ki se zlasti na ženskem področju drži še zelo dobro. Potem ko je »Bor« dolga leta posvečal veliko pažnjo tej panogi, je na moškem področju prevzel njegovo zapuščino »Sokol«, ki se je v nekaj letih od samega začetka povzpел na državni vrh lestvice. V lanskem sezoni so Nabrežinci nastopali v A ligi in se kar dobro uvrstili, čeprav je moštvo okrepil tuj igralec, ki ni imel priložnosti nastopati za italijanska moštva v naši deželi. Ta visoka uvrstitev pa je precej stala naš moški namizni tenis, saj so se prav v tej sezoni začele težave in danes tudi »Sokol«

životari nekje na repu lestvice C lige. Kar pa je še bolj žalostno, je to, da manjka moškega naraščaja. Za ženski namizni tenis veljajo popolnoma nasprotni ugotovitve. Edi Bole je v par letih iz nič ustvaril celo vrsto odličnih igralk, ki sodijo v državni vrh in katerih najboljša je reprezentantka Sonja Miličeva, ki si nabira uspeh za uspehom tako v državnem kot v mednarodnem merilu.

KOŠARKA

To je ena naših mlajših panog, ki je zrasla predvsem iz navdušenja Branka Lakoviča in ki je danes v Italiji že hudo konkurent samemu nogometu. Na tem področju imamo celo vrsto društev, ki se bavijo predvsem z minibasketom. Ta skrbi že za osnovnošolske dečke, ki si tako lahko pridobijo osnove za poznejše gojene košarke. Poleg »Bora«, ki prednjači na tem področju, moramo omeniti še »Polet« in »Kontovel«, ki po nekaj letih delovanja že resno ogrožata premoč Tržačanov. Mislimo, da je največ prihodnosti za športno delovanje prav na tem področju, saj je to nova panoga, ki izredno privlačuje mladino. Na ženskem področju je pred leti poskušal »Polet«, a kaže, da se naša dekleta raje posvečajo v odbojki.

SMUČANJE

Odlična zamisel Planinskega društva, ki je pred nekaj leti skušalo uvesti to panogo, je obrodila že obilne sadove. Ob zimskih nedeljah odhaja na bližnja in daljna smučišča množica našega mladeža, ki se izredno navdušuje za beli šport. Zadnje čase je Planinsko društvo uvedlo tudi sistematične agonistične treninge za najmlajše in danes že večkrat zasledimo imena naših predstavnikov po raznih conskih tekmovanjih. Naše društvo je prehitelo že marsikatero italijansko društvo z dolgimi izkušnjami in velikimi tradicijami. To je gotovo najlepše plačilo za neutrudno Selmo Micheluzzijevo, ki je prava duša zamejskega smučanja.

KOLESARSTVO

Po lepih uspehih veterana Nina Maverja in po dolgi tradiciji Lonjercev v kolesarstvu so se ti končno odločili, da ustanovijo prvi povojni kolesarski klub v zamejstvu. Ta zamisel je zlasti danes, v času varčevanja, izredno pametna. Precej mladincev, posebno iz Lonjerja, se že aktivno ukvarja s to panogo in pod skrbnim vodstvom neumornega Maverja dosegajo že lepe uspehe. Prepričani smo, da bi na tem področju lahko dosegli večjo množičnost, zlasti če bi tudi ostala društva nekoliko bolj popularizirala kolesarstvo.

Poleg teh uradnih panog se zamejci bavimo še s tenisom, jadranjem in baseballom. Prvi dve področji zajemata v glavnem dejavnosti za odih, ki pa imajo lepe možnosti razvoja kot prave športne panoge, saj precej zanimajo mladino. Na dveh področjih naši društvi »Gaja« in »Čupa« orjeta šele ledino. Če pa bo na razpolago pravi tehnični kader, bomo lahko že v najkrajšem času govorili o naših novih jadralskih in teniških igralcih. Baseball je ena najmlajših panog sploh, ki je malo razvita v Evropi. »Primorec« se je začel ukvarjati s tem športom šele pred letom in ima danes že lepo število mladincev, ki gojijo to panogo. Dokler pa ne bomo dobili primerne prostora, je težko misliti na boljše rezultate na tem področju.

Antek Terčon

na ob plavalnih tekmah in večtisočglave množice na glavnem občinskem stadionu ob finalni nogometni tekmi desetih športnih iger!

Vsaka vas, v kateri je bil sedež športnega društva, je tekmovala z ostalimi, kako bi nudili kar največ svojim mladincem in kako bi v izidih prekašali ostale. Rastli so športni objekti, katerih vrednost gre v desetine milijonov, čeprav takrat ni bilo denarja. Na Tržaškem smo razpolagali le s telovadnico na stadionu 1. maja, ki je bila zasedena vsak dan od poldne pa do polnoči in katere so se posluževala vsa društva. Koliko kilometrov je bilo prevoženih samo za treninge! Nihče ni godrnjal in mladi šoferji so kar tekmovali med seboj v uslužnosti. Nihče ni za te prevoze dobil niti vinarja, saj so vsi vedeli, da društva nimajo denarja. Ko si se ob sobotah popoldne in ob praznikih vozil skozi naše vasi, si videl skoro vso vas, zbrano na kakem travniku, kjer so s prostovoljnim delom gradili razna igrišča. Po končanem delu pa je še vsakdo segel globoko v žep in dal svoj prispevek za plačilo materiala; vse to je bilo logično, saj so bila društva brez denarja.

Kmalu pa so tudi naša društva našla razne poti do deželnih in državnih blagajn in tako se je finančno stanje nekoliko izboljšalo. Tedaj pa

21 Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

41. Peter je sedel k Rajku, žalostno pogledal še bolj žalostnega brata in dejal:

»Lej, Rajko, besede so eno, dejanja pa drugo. Tako je. Zalotili so te s tolpo.« Se bolj je znižal glas in pogledal je brata v oči; rekel je:

»Jaz sem pa mislil, Rajko, da rasteš v moža!«

»Saj hočem to, Peter!« je z ihto odvrnil Rajko. »Zmeraj hočem, da bi bil tak, kot si ti.«

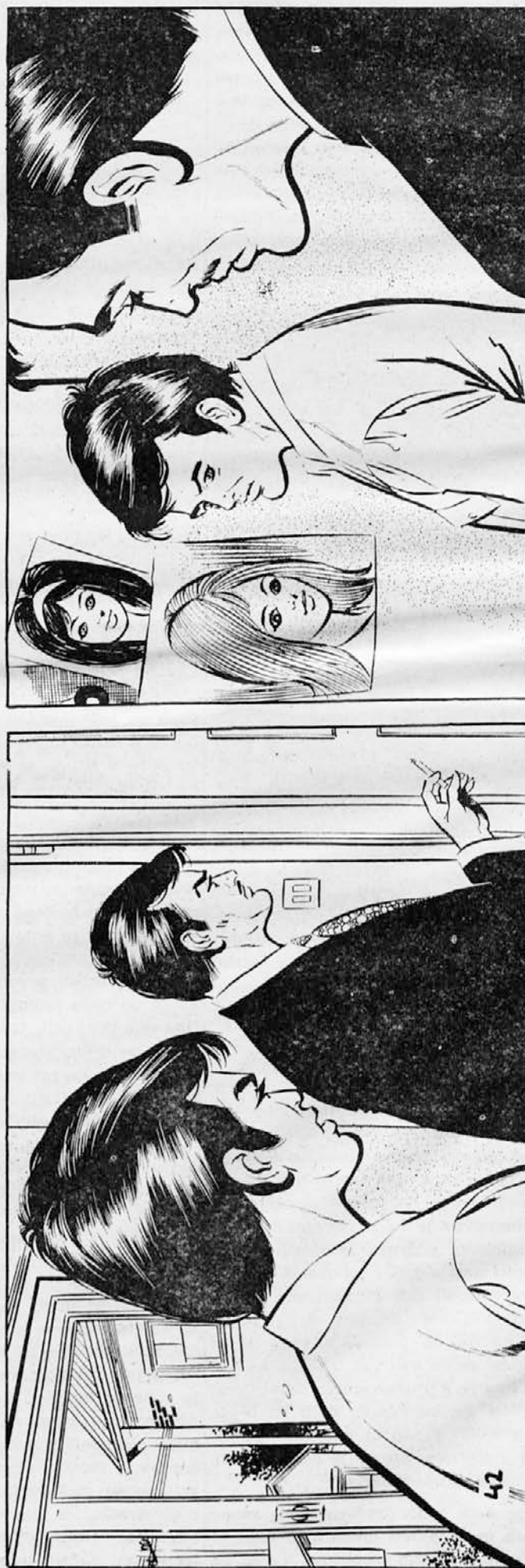
»Tako!« je zmajal Peter, »tako kakor se mi stvar kaže, se ne raste v moža! Tako, Rajko, se ne raste v moža!«

»Po krivici me sodiš,« je odgovoril Rajko in dodal: »Saj si zmeram prizadevam, da bi bil tebi podobni!«

»Si ženi... Si Marjeti že povedal?«

»Zakaj pa to sprašuješ?« se je iskreno začudil Peter. Rajko je dejal:

»Zato, ker tvojo ženo spoštujem. Zato, ker ne bi rad

videl, da bi Marjeta mislila, da sem baraba... Tako, kot mi si ti.« Potem je mladi fant zajokal.

Peter je bil sprva presenečen, potem pa je še, zmeram gledaje v intavem joku trzajočega brata, dejal:

»Raje se odkrito pomenivati!«

»Poglej, Rajko,« je dejal Peter, »tako, gledam, nič olep-

šano povedano: Država te lepo krmi, ti pa se potem lahko klatiš in zganjaš...«

»Nič me ne krmi!« mu je presekaj Rajko stavek.

»Sam se hranim!«

»Res? Mar ne dobivaš štipendije? A?«

»Ne dobivam je,« je mirno povedal Rajko.

»Dejal si mi bil, da jo dobivaš.«

»Res, tako sem ti rekel, Peter,« je pritrdil Rajko. »In

zakaj si mi tako rekel?«

»Zato,« je rekel Rajko, »da mi ne bi ti ponujal denarja.«

Obraz starejšega brata je trznil, ko da bi mu za hip preletel lice izraz ponosa: ponosa na mlajšega brata.